

fra en Vurdering af dens øvrige Holdning. Forf.'s uophørlige bidske Angreb paa Kristian IV som en Udygtighed, en smaat-skaaren pengegrisk Natur, der gennem hele sin lange Regeringstid satte Hensynet til sin personlige Fordel over Hensynet til sit Lands Interesser, skyder langt ud over Maalet, faar ham endog (S. 143) til at affeje Slaget paa Kolberger Heide med en Bemærkning om, at det var en Fægtning, der i al sin relative Ubetydelighed viste, at begge Modstandere forstod sig lige lidt paa Søkrig. Omvendt nærer han den højeste Beundring for Korfits Ulfeldt, denne eminente Mand, af „hvis Indsigt, Fædrelandskærlighed(!) og vældige Energi man føler sig uvilkaarligt henrevet“. Men hertil kommer, at Forf. meget skarpere end han har gjort det burde have skelnet mellem de udskrevne nationale Tropper og de hvervede danske; hans Opstilling (S. 403 f.) af hvad Danske der var med i Krigene 1657—60 bliver derved noget misvisende og kan ikke føres som et fyldestgørende Bevis for den nationale Værneforfatnings Betydning. Der kan ogsaa gøres forskellige andre Indvendinger mod Bogen, bl. a. at Sechers Forordningssamling ikke er benyttet, hvad der f. Eks. spores ved Fremstillingen af Tilblivelsen af Udskrivningsforordningen af 1621. Noget uklædelig er desuden den hyppige Overlegenhed over for „Historikerne“.

J. A. F.

Universitetsstipendiat Dr. Oscar Alb. Johnsens Skrift *Hannibal Sehesteds Statholderskab 1642—1651. Et Tidsskifte i Norges Historie* (Krania, 1909) er en særdeles velskrevet og dygtig Bog, der med stigende Fart fører Læseren gennem Sehesteds Liv og Virksomhed ned til hans dramatiske Fald. Med stor Indsigt behandles de forskellige Grene af hans Administration, hans Godssamling og, i Tilknytning til Forf.'s tidligere fortræffelige Skrift: *De norske Stænder* (1906), hans Forhold til Stændermøderne og de forskellige Klasser af den norske Befolkning. Til nogen endelig Opklaring af de vanskelige Problemer ved selve Sehesteds Fald er Forf. ikke naaet, men det er sikkert heller ikke muligt at løse Gaaderne. Han er noget tilbøjelig til at se lidt lysere paa Sehesteds Brøde end f. Eks. jeg har gjort det, og det skal indrømmes, at Omfanget

af hans Underslæb ikke kan bevises, men Hovedsagen er dog, at hans egen Tilstaaelse ikke kan omtvistes, og at de Indrømmelser, han selv tilbød, var saa store, at han maa antages at have været stedt i en uhyre selvforskyldt Vaande for at have gjort dem. Hvad der bevirkede, at han maatte strække sig endnu langt videre end han havde tænkt sig, det veed vi ikke. Forf. lægger alene Skylden paa Frederik III personlig, paa hans perfide Beregning af den politiske Stilling og Begærlighed efter Sehesteds Privatejendomme. Maaske er det saa, men maaske har ogsaa Indflydelser udefra gjort sig gældende; lidt varsommere burde Forf. have udtalt sig.

Hele dette Spørgsmaal har dog ikke været det centrale for Forf. Han har villet bestemme det Sehestedske Statholderskabs Plads i Norges historiske Udvikling og er blevet tilskyndet hertil dels ved sine tidligere Studier over de norske Stændermøder, dels ved den Opgave, han har stillet sig, at skildre Norges Historie under Enevælden til den under Udgivelse værende store Fremstilling af hans Fædrelands Historie. Hans Opfattelse er nu den, at den Forandring i Norges Stilling, hvorved det fra „Lydrige“ rykker op til at blive statsretligt ligeberettiget med Danmark og som man almindelig plejer at sætte ved Aarene 1660—61 og gøre til en Følge af den danske Statsforandring, var en naturlig Frugt af Landets egen økonomiske og nationale Udvikling og kun fuldbyrder et tidligere Gennembrud, der faktisk i det væsentlige foregaar under Hannibal Sehesteds Statholderskab. Helt ny er denne Tankegang for saa vidt ikke, som man ogsaa tidligere (f. Eks. Danm. Rig. Hist. IV, 282, 342, 512) har gjort opmærksom paa, at Sehesteds Styre betegner en ny Æra i Norges Historie, til hvis Gennemførelse han har kunnet regne med et almindeligt Ønske i Riget om en langt større Selvstændighed end før, og at der er en nøje Forbindelse mellem Ulr. Fred. Gyldenløves Statholderskab og Sehesteds. Men Forf. har trukket Linierne fastere end før, med hvor megen Ret vil egentlig først kunne afgøres, naar man ser hans Fremstilling af Tiden efter 1660. Hvad der imidlertid navnlig fortjener Opmærksomhed er det Led i Forf.'s Opfattelse, hvori han hævder, at det særlig var

Erfaringerne i Krigen 1644—45, der belærte Sehested om, at hvis Norge trygt skulde bevares for Danmark, da maatte Kongedømmet organisere Norges Forsvar langt bedre end før og derved yde Gengæld for de Skatter, det paalagde Riget, men en saadan Organisation maatte forudsætte en større Selvstændighed hos det norske Styre, og det nødvendigvis ikke alene i militær, men ogsaa i finansiell Henseende; heri ser han Ligheden mellem Sehesteds og Enevældens Tanker og Statholderskabet som Forspillet til Tiden efter 1660. Dette staar i alt Fald som højst sandsynligt rigtigt iagttaget. Uheldigt var det dog ganske sikkert for Norge, at den nationale Tanke ikke blev baaret frem af en af dets egne Mænd, men af en dansk Aristokrat, der med alt sit klare Blik og store Talent forenede Lysten til personlig at udbytte Norge paa en grovere og urenere Maade end hans Standsfæller længe havde gjort det.

J. A. F.

Skoleinspektør P. Lauridsen har udgivet første Bind af et Værk *Da Sønderjylland vaagnede, Skildringer og Breve* (1909), som man læser med største Glæde ikke blot fordi det behandler et Emne, som bevæger enhver Dansk, men fordi Forf. fortæller med en uimodstaaelig Friskhed og vækkende Djærvhed om Mænd og Forhold, som han ved sin sønderjydske Herkomst og sine grundige Studier er trængt ind i til Bunds. Forholdet mellem de meddelte Breve, der udgjøre Bogens større Halvdel, og den indledende Skildring er desuden lagt vel til Rette. I Forf.s Fremstilling træde især to Personer lyslevende frem for os, den utrættelige Haderslev-Kjøbmand P. Chr. Koch med de mylrende Ideer, med den høje Flugt, det praktiske Greb og den naturlige Svada, som kun var saa mangelfuldt skolet, og dernæst Kieler-Professoren Chr. Flor, der var Reisningens mest bevidste Kraft. Især maa Forf.s ypperlige Portræt af denne sidste fremhæves. Fra Universitetsbyen foretog Flor paa sin norske Skimmel stadige Reiser mod Nord for at paavirke og organisere, og med Tøile og Spore ledede han ogsaa sikkert og myndigt sine slesvigske Medarbejdere til de Maal og ad de Veje, som han ved sin mangesidige Indsigt og store Menneskekundskab maatte anse for de